

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum sapientiae

Bonjohannes <von Messina>

[Basel], um 1475

Incipiunt. Capitula libri quarti. De hiis que sunt contra luxuriam

[urn:nbn:de:bsz:31-315819](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-315819)

Incipiunt. Capitula libri quarti. De hijs que sunt co-
tra luxuriam. De vicio intemperancie contrario modestie.
De Murilego et porco. **C**apitulum primum

Tabat murilegus in splendido prato. et lin-
gendo lingua pellem eius. et ut polleret et
am ad herentem puluerē expiabat. Sed cō-
tra porcū non longe in sceno fetido hinc inde
perfulsus. cutem spinis turpissimam iactatō-
ne huiusmodi amplius sordidabat. **D**inquēs amemissimū
michi lectū et stratū dulcissimus. **D**ū mī delectabilissimū
census. q̄ tam fruibile balneum carni mee/aqua refrigerij
stilla rosis/transcendens nempe libani latices/damasci ⁊ pa-
normitani fontes. et in bays et haniēis lacera scipitatis
Atq; murilegus cum hoc dicentē in sorde volutatus audi-
ret. indignatū ad verbum/et ab hominatus accubitu/mente
quoq; clarior hęc dixit. **D**e fallitate talis extollencie. mul-
tomagis qm̄ de immundicie feditate dolerem. nisi quia ve-
tibi referrem aliquid parum me per eloquium direxisti.
Quid emz hoc est vbi iaces. **A**t ille respondit. **L**utuz sce-
numq; . **T**unc murilegus increpando adiunxit. **B**ene es
porcus. quia delectaris in fetidis/impinguaris in sordib;⁹
et letaris in rebus pessimis. **C**ui porcus impacies dixit.
Nade iudica mures tuos. **Q**uid mihi et tibi. **A**t ille. **B**e-
ne salomonicum est. **N**oli arguere derisorem ne oderit te.
At tamen pestilenti muri. iudex auctoritate nature consti-
tutus sum suus. **E**t tibi immunde si peipis nature morib;
corrector sum tuus. **T**e namq; lingendo lingua. vitare scz-
des edoceo si attendis. **A**t illum scilicet murem iudico euz
in maleficijs eum iudicialis vngula comprehendit. **V**ide
queso q̄ cara est deo grataq; mundicia. tam anime q̄ natu-
re. **I**lle emz celū sibi meternū parauit mūdissimū. et reple-
uit luce clarissima mundum. **A**nima de candidato semine
generat. et puro membz sanguine cibatur. **A**ira quidem

rutilantia flores germinat . ac splendenti pluvia squama
et pellicula carnes ornat . Sic natura preciosas gemas gignit
purissimas . Et metalla quidem puritate splendencia parit
/ odit modo digesta . Ut quid ergo in imudicijs delectais
Nesciisti quod expulsiua dissoluta virtute . retentis fedicitatibus
caro perit . Et ideo si vitam tuam diligis . sordes fuge et ad
purgatiuum mox lauaere ascende . Quo dicto requieuit .

**¶ Contra amatores deliciarum luxuriosos . ¶ De porco
et vulpe . ¶ Capitulum secundum**

Pacificose porcus a suo domino enutritus . eum imping
uatus recubaret . ad eum venies vulpes salutauit
et dixit . Quomodo est tibi frater . At ille respondit
Quid petis . Nonne hoc cernis quod letus / satius / inersa
tus / nunquam fatigatus / sed semper delectatus quiesco . Nam in
ueni homines secundum eorum meum . qui facto mane mihi in habundantia
cibum antepont / nunquam esurie permittit . immo ad esum
me interdum pigritantes blanda voce expellit . laborare non
facit . umbram meridianam apponit . lucis suauissimum lectum
strauit . Atque dulci manu blandit pruritus recubentis . Non
solum pati morsum me nunquam a canibus ad delectationem cum va
gor sustinuit . sed nec latratum pauescere me permisit . Quid
placito / eo peruenit semper uiuo in croceis . ut quod ergo tu die tota va
ga et famelica circuis . et cum tali amico / ad habitandum
uenis . Quibus vulpes auditis / super insensatum ridens sub
iunxit . Bene verum est quod crassities tondet sensum / tollit mo
tum / et otinuate subuertunt deliciae intellectum / propter quod
parum vidisti . nec nunquam rectius diuinaliter iudicasti . Nimirum
iste homo piscator factus est super terram cibali dulcedine
ornat hamum . ut ad mortem suauiter trahat incautum . Ille
magnes factus est . Nam plurimum attractum . qui cum
risu occidit attractum . cibis deducit ad suspendium . Et ut
venator callidus / dulci fistula recat ad laqueum . Replet
namque ventres tuum . ut decoctum te sapidius comedat . Dat
furfur ut pinguedinem faciat . Accomodat brodium ut

carnem assumat. **D** si intra lles domū ei? / et diligenci? cō
 spexi lles / pfecto ex alatis inibi pendentib? alijs quos ita
 nutriuerat. ab eo paratū tibi incendiū? agnouisses. bonis
 te ducit ad mortē. et in sempiternas tristitias tibi delicias
 has ouertet. **A**bsit a me talis amic? / qui subornat amori
 odiū. et etne mortis sub mūdi delicijs condit hamū. **A**b
 hominor cibuz suum blandientē. **R**epudio manuz / extunc
 totuz eius spno solaciū. **N**olo ēte vt risu me oducat ad lu
 ctum. nec suis falsis delicijs a me sepet pallis vitale osor
 tiū. **C**alicem pharaonis eligo non. ferculozum canistrum.
Sprno paleā / nō flagellū. **S**agittā ionathe inē me diligo
 et ioab refugio basiū / quib? sic pbatis mox fugit.

Prouerbiū de malo deliciarum **D**e cane et lupo

Capitulum terciū

Sub meridiano estu canē apto ore ac pectore inque
 tato in accubitū sui cordis / refrigeriū attrahentes
 inueiens lup? dixit. o insensate miser et spōte cala
 mitati subiect?. **S**i tū tibi placēt angustie. vt quid g eū
 empodoele ciclonte non ethne refartam miseria picis in for
 nacem. **N**imix si te delectāt ostra naturā penalitates. expe
 cta paz. qz in morte cūcta inueies / vt quid g in cātula vi
 ra / spretis refrigerijs exnūc ardes. **N**āqz tu in nocte ouī
 bus qescētib? sompnū nescis. **I**llis tota die pascētib? nō
 quiescis / panē tū r aquaz sumis / nocturno gelu et diurno
 caumate illis spisso vellē cooptis / ac mutuo se vouētib?. tu
 nuda pelle in tēpestatis aere sol? degis. **I**llis qdem sine ti
 moē iacētib? / tu suspēsa palpebra / hic dentē / hinc vngulā in
 apto vigilās primescis. **N**ue nā sūt inē duz delicie tue / nisi
 aceto sū lac / intestinū fetidū / lect? lapide? / et suanus odor
 sterc? ouīū. **Q**uid plā **C**ūctis es iuste infelicioz et tu tibi
 ipe mōm iam fecisti ifernū. **S**urge surge miser / et relictis
 penis qre dlicias / vt saltē anteq? vitā fmias / stillicidio con
 solatōnis gustato. experientia quid sit bonum agnoscas.

Huius autē carnis valida exhortatione deuictus surrexit. et
ut se licēciaret ad ouiculas vitæ et dixit. Dudū fūi in vobis
et obsessus vndiq; miseris satis steti. vadā vt iuxta lupi
mōita in delicijs aliq̄nt ulū refescaz. Quo audito ille gemē
tes dixerūt. Quamq; simpliciōes sim? tñ sapia cū simplici
bus versat. Propē hoc rogam? vt antiq̄s aicas audias
et inimico tuo meēnū nō credas. Nescis em̄ q; callidissim? **L**
lup? quē dente non deicit arte ferit. Vñ qz te rigida vita
dudū hostez acerrimū hūit. Nūc p̄ hortamēta deliciāz in
uadit. vt delicijs emollitū inueiat/ac delicate carni inimicū
dente validi? infigat. Adhuc autē delicijs caro nō solū mo
lit/h̄ rigor anie frangit et vicioz ardor acuit. virtutūq;
iuguz curuat. Cor ipm̄ liuoz passionū ingredit/et rōnis
splendor fuscat. Nimiz̄ frēgerunt sampsonem fortissimū
Subuerterūt dauid vix̄ sanctissimū/et deceperūt salomo
nem sapiētissimū. Quod nam em̄ delicie corpales faciūt fo
ris/mollificāt cūctos/vestimētis balneis et vngētis/et in
tus replēt ecūlis/odimētis et v̄nis. Idēco pes tumo
rositate gūatur/caloz humiditate condit/et mollita cutis
hincinde leuissime penetrat. Igit̄ fr̄ si delicias q̄ris/permi
ciem diligis/et in dulci flumie letaliē vis submergi/vene
nuz in zucaro appetis. et in eternas angustias/risu canticis
vis deduci. Crede nob. crede nob. et in h̄? uite dlicijs omē
malū latitare agnosce. Vigor em̄ carnis/est valitudo ytu
tis. Quo audito ouersus carnis quieuit.

Prouerbiuz q; sapiēs debet esse tempat? in vbertate.
nec gule seruire. **De vulpe et Mustela** **Capitulū. iij.**

Acilēta vulpes replēde cutis curaz agēs/anthidotuz
et magistrum querebat. Cui? quidem gnara mustela
ei obuia dixit. Expertum quere. Nam experientia
facit artem. At illa respondit. Scio filia/scio quia iam ex
perta mee hircudinis suz mgra. Deinde cum circuitu vigili
suis sorditū inuolutū porcū p̄nguisimū inueiss̄ stupendo
mirandā crassiciē sic iacentes. diligētī pri? de iūtu cecūit

Cernensq; in posterioib; eū vili cutis aptura fedatū. corā
 posita mox accessit et dixit. Te doctorē replēde curis tā
 nimiz relatu fore/ q̄ ip̄a hęc me hitudo docuit. Idēco dig
 na mercede repletōis. macra documentū expostulo. Attē
 reuēde doctor mi curberis/ pri? te q̄stiuēcula pulso. Audi
 iū em̄ in philozophicis scolis. q̄ admiratō discipline sic ra
 dix/ ramuscul? q̄stio/ et satisfactio dulcis fruct? . Cui ille
 tunc exhiberat? sic inq̄t / Postq̄ dig es debite calliditatis
 mḡra ad paupertatis nr̄e venaz doctrinalē recurrē/ ēte mihi
 debituz ē r̄ndere. Stati ḡ illa subiūxit. Quid est p̄r qd te
 non solū tāta sorditate fedū/ v̄m et i posteriorib; video te
 corrosū. Mirād? es ēte satis curis pleitudie. non aut mi
 nus sordid? puriginoso es vlcere. At ille rubore/ ofuso
 vultu r̄ndit. Nepe caissima facin? hoc ē pestillētissimi mu
 ris/ ac mime mori? accunnie pass? ē sens? . qz moles pigue
 dimis nec sensū pati/ nec motu subueniē pmisit. Nōne c̄lli
 cies venatoz infēlibl̄ patit̄ iētū. Ad hęc vulps antique
 eruditōis sentēcia sic inq̄t. Maledicta sit talis pinguedo
 stupēfactiua sens?/ disselutiua mot?/ sordē referta/ doloro
 so onē ḡiūda / ḡnatō mis orzata gaudio/ et vite puata tri
 pudio. Pla em̄ pigue die suffocant̄/ et plifica v̄tute orbā
 tur. Gaudeo ēte oimodo nescia tui et cara ē mihi admoduz
 expiēcia mei. Nature dectō obediā iuxta qd sapie est sen
 tēcia q̄ plib? indigēs salutis m̄. modico otēta est. Rec
 obuiā intēpācie gule. paucis t̄cilla egēs / ifirmitatis fō
 tana libidis pena/ desipiēcie sc̄ita/ mortis ianua. Stat nullo
 f̄me epulez otēta. Ad salutē em̄ et vitā/ euz naturali lege
 ordiat? sit cib? in pditōez et mortē suā imoderat? eo vtiē
 fatuus. Eruditū igit̄ h̄ijs. mḡm disciplā illicēciatū vale
 dicto reliquit. **Prouerbiū dea amatores v̄mi.** **De**
ape et Bibione. **Capitulum quīntum**

M Ellis stillicidia in florib; apz l̄ngentē/ bibio repit̄
 et ibi causaz quid q̄reret mox petiuit. Cui illa re
 spondit. Mel sitibūda q̄ro/ mel colligo de florū p

pfūdo. At ille hec audiēs ridens dixit. Bene scēpit aristo
tiles / q̄ amatoēs dulciū fatiū sūt. Putauerāq; te sensataz
fore ex regis gubernatōne et arte. S; vt cerno / opatōne
minor res tua ē. Namq; nonduz nosti quid ē mel et vitalis
suauitas. cui; radicis de fructu et floē stillet. Attē qz cō
patior sici tue / veni mecū et dabo tibi mellis cellariū plenū
vt quid tota die sitibūda et anxia in aridis florib; tempe
statis egredē. S; te dulcedis ducam ad fontē. At vō euz
illū credula seqret de ductā ad vegetē sic allocut; ē dicēs
Nimix hec ē fragrācia vite / habūdācia grē / dulcedo leticie
valitudo mirifice medicie. Istud ē mel suauissimuz cor su
stentās / hic balsamic; liquor. subam saluās / hic ros niti
dissim; / hoies deosq; letificās. Dite ḡ mecū sitibūda satis.
et in iocūditate recūbe. Ad hec sagax illa vini odorē senti
ens mox ita fert; dixisse. Procto h̄ duduz audiuerā / h̄ ex
pienciaz nesciebā / q̄ amatoēs vini sūt ebrij. Nimix qz vīno
male semp ebrj; es / rōnis luēnula cares / qm̄ et de vīni cor
ruptōe genit; es / idēco de p̄etate ei; corruptissie locu
t; es. Nā vīnū mel ori ē. h̄ quide; capiti venenosū fel. Sa
pit in ore / ardet in ventre / sumat i capite / stūdit sensus / vi
gorē ofūdit / imaginatōez fallit / rōnez destruit / tollit men
tem / vsū obnubilat / neruos laxat / linguā balbificat / os in
honestat / man; mobilat / pect; inflāmat / spumat luxuriā
vim gignitiuaz eneruat / gressus inordīnat / totum vastat /
ita vt a planta pedis vsq; ad uerticem non sit in ebrjō sanī
tas. Vīnum quippe qui primum bibit inebriatus est. in
briatus sopitus sopitus nudatus. Nudatus inhonestat;
inhonestatus derisus. Eo venenatus loth. stuprum filiaz
non sensit. amon temulentus. fratris gladio cecidit.
Et holofernes dux inuictus p̄strat; manu muliebri. pug
ione suo caput amisit. D; q̄ amabile dulce es omē venenū
odis amātes / diligis abhorētes. Occidis perfructes / sub
mergis te sectātes / abutētes ledis mederis vtētes. Te vō
vtentib; mellitū es venenū. Quib; diffinitis recessit.

Proverbiū contra amatores pinguium De aqua
oleo et flamma. Capitulum sextum

In lampade vitrea / degēs aqua euz sup fusuz oleuz
 prius descendēs in infima mox in sublimia moueret
 locuta ē ei dicēs . Ut quid fr̄ sup me que in oliue
 radicib⁹ te nutritiū . tāto impetu inḡtitudis . spreta reuēn
 tia ascendisti . Ad illud r̄dit / Nūppe nature impetu et
 ratōis vigētis lumie sequēs . gressuz quo illa impulit hac
 direxi . Nec licet quidēz rebellē esse nature . Nōne tu caris
 sima impellēte ea euz ḡta superis fui sses . abstracta de sup
 nis / mox in ima descēdis . Ad hec aqua quiete subiunxit .
 Ut video nosti / doce quō natura supernataē te faciat . Cui
 oleuz dixit . in p̄mpto causa ē / qz ignea piguedo me leuat
 quo quidēz aq̄ diligēte natate statim in licimo accēsa sem
 tilla cepit se oleo nutrire . Cūqz illud se videret guttatim de
 ere scē / flāmā v̄o exerescē . sic paulatim indignatū fert̄ dix
 isse . Adhēstisti suauē / vt s̄sumēs sociū fraudulentē . Nū sa
 ciabit̄ ardor tuus . Et illa / q̄ppe qn̄ desiccabit̄ v̄netuositas
 tua . nisi em̄ a te p̄q̄ amoueat̄ piguedo . a me quidē oburēdi
 nō sepabit̄ actio . An ignoras / qz ab estu meēnum nō sepa
 roz . qm̄ v̄netuoso ab hūido et insepabilē adherente . viuit p̄
 petue me⁹ vigor . Sic in uite p̄mordio semel in corpis me
 dullis accēsa . taz diu exardeo . q̄ diu in eis cibatiua regna
 bit̄ pinguedo . Nōne ardor libidis tm̄ p̄tenditur / quantuz
 vita in luxuria inerasatur . Quibus dictis / postmodum
 consumpto oleo flamma venit ad aquam . Cuius exemplo
 contra callidum illa frigus suum opposuit . ac contra ardo
 ris v̄raginem substanciali macredine se armauit . Cepitqz
 mox flamma clamare et dixit . Quid est hoc qz agis auara
 Cur vis extingūere vitam meaz . Nam s̄sumere me tu vis
 vt parum ante olium destinxisti . noui maliciam tuam . Ego
 sum medicina tua . Quo dicto / flamma extincta est .

Proverbiū contra amatores carnalis pulchritudinis .

De camelo et duob⁹ thauris dimicantib⁹ p̄pter vitulum .

Capitulum Septimum

Qvobis letaliter aduersum se cornu et ungula dimicantibus thauris . camelus sup venit et misertus mox exiciale bellum / ac furorem eruentus ingerens se diuisit / dixitqz . Que nam vobis ratio odiendi . que et causa pugnandi est . cum ambobus similem speciem natura donauerit vinculus diligendi . Dicite mihi / Si ratione fortassis tante iracundie semiarium possit euelli . At illi dixerunt . Nimirum pater huius odij . amor est causa / vitulam enim formosam diligimus quam quilibet sibi appropriare volens . tamen seu pugna mutuo dimicamus . Quo audito / euz prudens ille huius furoris libidinem in occasione notans . mox pugnam dirimendi direxit rationi et dixit . Ad pulchritudo certe placeat oculo . et vi amoris cor ad se delectabiliter trahat non est viciu / sed nature pulchrum / cum sensus ex se delectetur et euz bonu cor naturaliter atque . Atque quod speciositatis placencia in luxuriam vertat / hoc non natura / sed viciosa est . vult enim libido inepta puritatis abuti pulchritudine . ac splendore eius . suis feditatibus sordidare . Cuius quidem compositioem natura miratur / et admiratione delectatur / et delectatione legis ordine vtitur . Omnis autem species a prima infabricata formosissima forma in creatis rebus exemplata est . euz summa arte facta sunt omnia . Unde veri appetitus sunt in illa decorum placabiles et summe pulchra formas . per tractum rationis ordinandi . Que tamen pura causalis et incorporea formositas summe placere debet intime atque . et ad se totius veri cordis impetus recurrere . ut eam diligamus potissime . ipsam desideremus ardentissime / et ad eam perfruendam totaliter rapiamur . Si ergo pulchritudinis amorem . libido sue delectationis pondere . sinistrosum recuruat . tunc a formosissime artis sue veneratione . ratio deuia turpiter cedit ac oberat . Propter hoc quemadmodum si mente deficiamus . venustam faciem non in sua substantia . sed in umbra speculari diligimus . Sicut quidem sensu egemus ad videndum formas in

visione et luce sensibili. quem in splendore sapientie plus
 amamus. Porro si generatōnem amatis. non debetis que-
 rere clarā faciem / sed fecundā matricem. Nonduz certe
 consideratis. quō natura in generando. etiam in eam quam
 respicit faciei speciem spernit. Et q̄ vipera secum coeun-
 tem nimis ad speciem delectatum occidit. Quippe nar-
 cisus perijt. quia venustatem dilexit in imagine non in re
 Et ita vos modo seuisistis iniueez. Quia in corruptibili car-
 ne fallaciter et umbraliter pictam speciem. et non in artis
 solida virtute diligitis. Quibus taliter mitigatis / illorum
 libidinosum furorem conuertit ad pacem.

¶ Prouerbiū ad commendatōnem castitatis. ¶ De
Femice et vipera contraria in natura

¶ Capitulum octauum

Fenicem solitariam recumbentem reperiens vipera
 salutauit et dixit. Ut quid tu sola sedes. Vbi tui
 generis est aīca societas Cui illa / Quippe sola suz
 in genere meo. Nec vlla adest in me sexus discretio. Vna
 tantum sum et singularis in mundo. Quo audito mirata
 valde vipera dixit. Nunquid tibi soli fuit illiberalis natura
 euz ceteris animalibz tam sit in gñatōne pfusa. Debanit
 em te dulcis societatis solatio. gñatōis suauissimo gaudio
 et gñissime prolis bono. Ad quid tibi pulchritudo hec.
 postqm̄ priuata es vite conjugalis dulcedine. et coeundi
 dilectione. Nempe si moritura es / tota deficies / et siue
 mortalis / in eternū es tristis. Quid pla. Cecitate tibi oculi
 obduratis. malū bonūqz quid sit. nunq̄ senties / nec nosti.
 Ad hec illa Fenix. venereoz nō ignara fastidij et puritatis.
 hec nescia gaudij / mīme turbata rñdit. Nimirz nec auaraz
 mibi aut minus puidam immo circumspectam vniuersa-
 liter amicam puto extitisse naturam. Totus nanqz mūdus
 societas michi suauissima est. quocumqz volauero coniun-
 ctione grauiissima contiguam michi reperio creaturam.

Nunquid supercelestis natura sp̄um singulariūz nemero
sitate dotata. societatis dulcedie p̄uata ē/absit. Ibi nanqz
est sūma et gaudiosa societas. vbi toci? sp̄i maxia et itima
vnitas. Nōne in generib? sexu diuisis. hec naturalis socie
tatis vnitione delectabilissime agitur. vt in carne vna
q̄damodo species singularitatis efficiat. **D** q̄ dulcis qm̄
amena est indiuisibilis vnitas. et virtutis inseparabilis
comitiua. **I**git? quia singularis suz specie/āssimilata celesti
bus gaudeo intentissime letor. totā non p̄tez me esse exalto
Tota enim res/ tota vis in me vna /omniqz bonitas mee
speciei est clara. **Q**uid si generatōis lepore non fruor. **N**e
pe auz /saphirus/stella orbis/et anim? non generant. nec
minus inde p̄ciosa se putant. **I**ndignior enim et a primo
bonitatis fonte dissimilitudine elongata natura quidē esse
semper in sua vnitate non potuit. sed ex diuisione successi
ue generatōis ad p̄durandum. dei p̄uidencia est ad iuta.
Reuera si generatōis pensat? solacium. **C**ur et non eius de
sudatōis tormentum. **Q**uamq̄ em̄ fetus vna instātanea
delectatōne cōcipit? tamen ab hominatōne fouet? labore
portatur/timore seruat?/dolore pturitur/piclitatōne gignit?
fetore nutrit?/seruitute augetur/anxietate diligit?.
et in puncto cum maxima tribulatōne amittit?. **A**n forte
tu sola de generatōne gaudes /expiencia discas. **C**ōcipies
enim delectabiliter et letaliter paries. cum p̄lem nutrieris.
tunc eam te p̄dendo amittes. **S**ic et paris carissimū cibum
mortis. **A**ut que ḡtia galline est que pullos genitos. tan
to amoris impetu fouet. **N**ōne ab eis cum creuerint igno
ratur. paruz sudat iumentum vetus sub onere. et postqm̄
lactauerit calcem patit?. **Q**uid ergo meum gaudiu? est ge
nerare meipsam. meum solatiuz est fouere meipsaz. sine di
uisione et maculatōne igne purificātē me genero. cuz gra
uis deficio/tunc innouata resurgo. **C**um vt loquar verius
semp viuo. **C**ui? enim resolutōis mee semen est viuificū
nonne vite. **N**ec dicas certe. inuacuū me depurasse naturā.

etiam sum geminate et floride castitatis exemplū. Et hoc nō
solum delectationez venerem me nesciū sse non tribulor
sed inuolabili puritate ligata/ea nunq̄ noscitur delector
Tua igit̄ sciencia immo concupiscencia sit boni ⁊ mali. qua
momentanea dulcedine coitus. furore libidinis insanis.
et perdis meternuz vitam et caput. Et hoc dicto/abimū
cem sunt diuisi.

De rosa et lilio.

Proverbiuz ad laudem v̄ginitatis
Capitulum nonum

Rosa et liliū iuxta ficulneā sūt exorte que cū expā
dissent floribūda folia mitōē splēdencia. ac rozez sua
uitatis manācia/aromaticiqz odoris fragrantia effu
dissent et illa floris orbata luce. acerbū in fructū piē pul
lulasset/lacte quidez inuidencie pruriēs cōmota. mox inue
ntuam p̄posuit dicens. Post tam amemissimū rutilantiam
floridam. vbi fructus vestri inuenta genitura finalit̄. Va
num est qui p̄pe florere sine fructu. Ligat em̄ natura sa
gax fructum in flore. et ob ipsum tam vernantissimū ger
minat in flozem. At ille mox radicem eloquij sentiētes/pa
cifica ratōne dixerūt. Bene scimus q̄ p̄pter prurium ge
neratōnis/perdidisti gloriā floris. et idcirco iam expoli
ata es sic loquens. Nemp̄ fructum pacis dulcissimū. sed
tamen pateris in radice pruricuz quo florere amisisti. No
bis autēz ex plena puritate/et suauitate substācie/flos ip̄e
fructus est. Vnde in nobis flos et fructus mīme distingui
tur. Quā habundante nimis mellite puritatis et odorifere
sublim̄ tatis humore. id ipsum facti ipsi in nobis sunt. Nō
ne vapor terre purissimus/to tum floriduz in aux̄ crescit.
Et ros dulcissim⁹ celi virginitate vernate margaritam cō
gemescit. Igit̄ rosa et liliū et flores fructiferi fructus
flozidi sunt. An nesciūisti q̄ virginitatis manātis purita
te aromate ⁊ suauitate virtutis. ip̄e clarissim⁹ flos et fru
ctus. Mirabile igitur germen virginitatis/sine germine
non est. Nunq̄ est fructus sine fructu. immo tot⁹ et ip̄e
fruct⁹ est. Sic et sancta v̄ginitas. ip̄m nature et v̄tutis

est germen preciosissimum. flos amantissimus et splendor
clarissimus / fructus dulcissimus / decore prestantissimus / odor su-
auissimus / valor totus. **N**imirum ipsa est nature / ac virtutis
clarissima gemma. inuolata integritas / celestina serenitas.
summa temperantia. perfecta victoria. spiritus super carnem
gloria tota. **U**t rosa igitur fragrans et lilium rutilans. est san-
cta uirginitas flos et fructus. **A**d cuius quidem fragrantiam
unicornis tractus suauiter currit. cuius dulcedine uero ci-
tas mansuescit. cuius puritate tam valida deletata pote-
stas / quasi uicta in nitido gremio / uirginali reuerencialiter
prostrata recubitat. **N**imirum magnes nimie validitatis uir-
ginitas ad se trahens naturas. **S**aphirum mirabilis casti-
tas. omnes fugans et destruens famem uenenosam. o smarag-
dus rutilans uiriditatis / perpetua puritas / inuolata in-
tegritatis amatrix / fetidas uicinas nullatenus paciens corrup-
telam. **A**d hoc ficulnea stupriferata contemnit.

Prouerbiū contra anatores fenereorum. **D**e uipera
et elephante. **C**apitulum decimum.

Furibunde uipere ad coitus peruenit. Elephas ob-
uius quesuit et dixit. **Q**uo sic effrenato passio-
tiz effuso desiderii impetu. cupiditatis abruptissi-
mo cursu ardente carissima peras et festinas. **A**t illa uix
parum tenta eloquio mox rēdit. **N**imirum frater anhele u-
nerree suauitatis ad gaudium. accelero ad inconsummate deli-
ciositatis solacium. festino gaudiose felicitatis ad actum
Quo audito / castus et prudens elephas. eius non minus de-
ceptum. quam letifere furiositate passus. illi sic locutus est
dicens. **S**cio certe quod furibunda luxuria oculus non habet.
et ob hoc nequit intueri quod ruit. **N**imirum ad occasum aman-
tissime uite tendis. ad basium mortis amarissime proficisces-
ris. ad morsum eruentem libidinis ceco minus duce furore
Quid namque est coitus. nisi deliciosa perniciosa mors latens.
uenerositas blandiens. dulcis effusio. uicium perdens. amplex-
us destructionem emolliens. et suauitas dire fallens. **T**e

quidem delectatione contenebriat ac vita priuat. canes ad
 morsos acutissimos ligat. equus infatuat. murilegum fu
 rore tormentat. stultum suauiter passere euacuat/oculos
 cecat/carnem fetore comaculat/ratorem obscurat/beatissimam
 virginitatem violat. ac vite generaliter horam curtat.
Ad hec vipera respondit. **S**i hec ut asseris venus inuitit
 ut quid in coitu tantam naturam delectationem infudit. natu
 ra quidem equitate domita. neminem decipit/nec unquam sapi
 encia gubernata errauit. **C**ui ille/fator quod dixisti. **A**ttamen
 excessiuum venereorum solacium. lesionis eorum est euidentis ar
 gumentum. **I**n tantum enim venere corporis valitudo concunditur
 quod nisi tanta delectatio traheret ad hoc. natura nulla
 tenetur moueret. mille namque per vllulatus angitur. et ad sco
 le ferulam qui ducit. puero suo prius matrem blandit. **Q**uo
 audito. illum abire permittit. **C**ontra eos qui coi
 tu ad delectationem veniunt. **D**e passere et turture

Capitulum vndecimum

Ibidem solus passerem immoderatissimo coitu se fu
 dentem/turturam prospiciens/mox ad eum venit et dixit
Vt quid frater mi tanto libidinoso impetu. et libi
 dinis impetuoso furore asumeris. et tui pro digno tam temer
 ipsum effundis. **A**n ignoras quod animalia multum coeuntia
 parum viuunt. **P**arce tibi/et quiesce/et cuiusmodi eorum mode
 ratione age. **C**ui ille respondit. **N**empe si nostri delectationem
 veneream. quid miraris. **D**ulcis esca trahit ad hamum
 et morsus gustat suauiter rapit morsum. **A**d hec turtur
 intelligens immoderationis eius delectationem esse radicem
 subiunxit. **S**cio certe scio quod generationis amore non duce
 ris/sed delectatione veneree rapide ventilaris. **A**ttamen
 quid est quod effundis. **N**one digestissima medulla. none
 vite admirabilis sementina propagantis nature. radicalis
 carnis substantia. **E**t diuiciae gignit virtutis thesauraria
 vna. **A**tende igitur quid prodigum destruis. quid insanus
 dispergis. quid migratus in nichil proicis et tu iniquus

depositarius nature unitati impendis. Primiz submersor
 es ordinis mundialis. et naturalis legis transgressor. Mun-
 di enim ordo et lex nature hoc habet. vt tantuz nature dele-
 ctato dirigat in plem. Tu aut pempta et neglecta prole
 rector puerilitatis. in dele ctatoez ymbrialiter transitiua
 plificuz semen fundis. **Quid pla.** Stultissimus quippe
 est. qui delectabiliter destruit et tato dementi. quanto le-
 talius qui se perdit. Et hijs digestis quieuit.

Speculum sapiencie beati Cirilli episcopi Alias quadriper-
 titus apologeticus vocatus. In cuius quidem puerbijs
 omnis et totius sapiencie speculu claret. **Finit Felicit**

Incipit tabula totius libri/ **E**t primo p^{ri}mi

Semper discere. et in extremis horis semp sapie stude	i
Nihil sibi homo est sine sapientia	ii
Prudencia va est q simplicitatis innocencia decorat	iii
De melioribus rebus est vti providencia. qua suo loco et te- pore cuncta queras et facias	iiii
Donec mortalis es time ubiqz et semper	v
Vide pede cui tribuas. et in securioribus dubita	vi
Semper euz tuto onere et suavi protectonis iugo passibi- lis perge	vii
Tue spei anchora in bonis ppetuis tm fige	viii
Eterna dum taxat dilige et nunqz dolebis	ix
Vbi multa sunt consilia ibi salus	x
Diligentiori ruminatone omnia digeras priusqz agas	xi
In omnibus ordinata gravitate pcede	xii
Ad audiendum velox ad credendum sis tardus	xiii
Quietem mentis dilige et ocium fuge	xiiii
Doct? loqre/ et custodiam adhibe ligue Sis auar? vbi. xv	
Die voce tenui/ et age actu grandi	xvi
Gloriosa est prosperitas moderata	xvii